

SPRÁVA Z VYKONANEJ KONTROLY HLAVNÉHO KONTROLÓRA OBCE HONTIANSKE NEMCE – KONTROLA NAKLADANIA S POHĽADÁVKAMI, KONTROLA ICH STAVU A VÝVOJU

Cieľ kontroly: overenie stavu pohľadávok a nakladania s nimi, dodržiavanie zákona o účtovníctve, zákona o majetku obcí a zákona o správe daní a interných predpisov obce

Kontrolovaný subjekt: Obec Hontianske Nemce

Kontrolované obdobie: stav pohľadávok k 31.12.2023 a stav ku dňu kontroly 23.4.2024

Podľa § 1 ods. 2 zákona č. 138/1991 Zb. o majetku obcí v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o majetku obcí“) *majetok obce tvoria nehnuteľné veci a hnutel'né veci vrátane finančných prostriedkov, ako aj pohľadávky a iné majetkové práva, ktoré sú vo vlastníctve obce podľa tohto zákona alebo ktoré nadobudne obec do vlastníctva prechodom z majetku Slovenskej republiky na základe tohto zákona alebo osobitného predpisu, alebo vlastnou činnosťou.*

Podľa § 7 ods. 2 zákona o majetku obcí platí, že:

Orgány obce a organizácie sú povinné majetok obce zveľaďovať, chrániť a zhodnocovať. Sú povinné najmä

- a) udržiavať a užívať majetok,*
- b) chrániť majetok pred poškodením, zničením, stratou alebo zneužitím,*
- c) používať všetky právne prostriedky na ochranu majetku, vrátane včasného uplatňovania svojich práv alebo oprávnených záujmov pred príslušnými orgánmi,*
- d) viesť majetok v účtovníctve podľa osobitného predpisu.*

Majetkom obce sú aj pohľadávky. Obec má podľa § 7 ods. 2 zákona o majetku obcí všeobecne koncipovanú povinnosť majetok obce nielen chrániť, ale aj používať všetky právne prostriedky, vrátane včasného uplatňovania svojich práv alebo oprávnených záujmov pred príslušnými orgánmi. Zjednodušene obec má povinnosť zabezpečiť vymáhania pohľadávok tak, aby nedochádzalo k premlčaniu prípadne k zániku možnosti vymáhať pohľadávky (preklúzia). Predmetom kontroly bola kontrola nakladania s pohľadávkami a s tým spojené včasné uplatňovanie práv za účelom predchádzania oslabenia postavenia veriteľa z dôvodu premlčania, prípadne zániku možnosti vymáhať pohľadávku z dôvodu preklúzie.

I. Daňové nedoplatky

Podľa § 2 písm. b) zákona č. 563/2009 Z. z. o správe daní a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „daňový poriadok“) sa na účely zákona rozumie daňou aj miestny poplatok za komunálne odpady a drobné stavebné odpady podľa osobitného predpisu, ktorým je zákon č. 582/2004 Z. z. o miestnych daniach a miestnom poplatku za komunálne odpady a drobné stavebné odpady v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o miestnych daniach“). Uvedené má význam vo vzťahu k možnostiam vymáhania nedoplatkov, premlčania ako aj preklúzie práva vymáhať nedoplatok. V časti daňových nedoplatkov budú teda

rozoberané nedoplatky z miestnych daní (daň z nehnuteľnosti, daň za psa, daň za ubytovanie) vrátane poplatku za komunálny odpad a drobný stavebný odpad.

Vo všeobecnosti platí vo vzťahu k vymáhaniu daňových nedoplatkov, že tieto môže vymáhať správca dane, ktorým je obec sama a to nástrojmi **daňového exekučného konania** upraveného v daňovom poriadku prípadne **prostredníctvom súdneho exekútora** (§ 88 ods. 2 posl. veta, daňového poriadku). Využitie nástrojov daňového exekučného konania má nesporne niekoľko výhod, ktoré spočívajú v možnosti pružnejšie reagovať na aktuálnu situáciu, pôsobí menej zaťažujúce pre daňového dlžníka nakoľko sa neuplatňujú trovy exekúcie a rovnako v prípade nevyoženia daňového nedoplatku obec nebude musieť hradiť trovy exekučného konania. Obec má okrem nástrojov daňového exekučného konania, ktorého účelom je vymożenie daňového nedoplatku aj možnosti zabezpečenia daňového nedoplatku prostredníctvom záložného práva, pričom platí že záložné právo možno zriadiť aj na zabezpečenie daňovej pohľadávky, ktorá vznikne v budúcnosti, ak je odôvodnená obava, že nesplaatná alebo nevyrubená daň nebude uhradená.

Základným predpokladom pre zabezpečenie nároku obce vo vzťahu k daňovému dlžníkovi je zabezpečenie aby nedošlo k **premlčaniu daňového nedoplatku**. Podľa § 85 ods. 1 daňového poriadku, platí, že právo na vymáhanie daňového nedoplatku je premlčané po šiestich rokoch po skončení kalendárneho roku, v ktorom daňový nedoplatok vznikol. **Ak správca dane v lehote podľa prvej vety doručí daňovému subjektu výzvu podľa § 80, začína plynúť nová premlčacia lehota po skončení kalendárneho roku, v ktorom bola výzva doručená.** Pre úplnosť uvádzam, že preklúzia nastáva po 20 rokoch po skončení kalendárneho roku, v ktorom daňový nedoplatok vznikol.

Daň z nehnuteľnosti, rozdelenie nedoplatkov podľa rokov stav podľa údajov z programu DCOM.

Rok vzniku nedoplatku	Výška nedoplatku k 31.12.2023
2011	727,93
2012	727,93
2013	727,93
2014	0
2015	1,91
2016	101,34
2017	195,13
2018	186,38
2019	526,69
2020	707,90
2021	2 689,56
2022	1 300,13
2023	43 858,70
SPOLU	51 751,53

Značnú časť nedoplatkov až 84,7 % tvoria nedoplatky za rok 2023, z ktorých najväčšie sumy sa týkali právnických osôb. Nedoplatky za právnické osoby celkovo za všetky roky boli vo výške 46 062,27 € a nedoplatky za fyzické osoby boli vo výške 5 689,26 €. Ku dňu začatia kontroly t. j. 23.4.2024 boli nedoplatky týkajúce sa právnických osôb, ktoré vznikli v roku 2023 z väčšej časti neuhradené.

Vyššie uvedený rozpis nedoplatkov vychádza z údajov z programu DCOM, v účtovníctve bol k 31.12.2023 vedený stav na analytických účtoch 319001 a 319002 spolu vo výške 50 611,42 €. Rozdiel medzi stavom v účtovníctve a stavom evidovanom v DCOM je 1 140,11 €. Rozdiel v koncoročných stavoch účtovná jednotka eviduje a vznikol v dôsledku problémov s externým dodávateľom ktorý zabezpečoval účtovníctvo obci. Podľa § 5 ods. 1 a 2 zákona č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov účtovná jednotka môže poveriť vedením svojho účtovníctva aj inú právnickú osobu alebo fyzickú osobu, avšak poverením sa účtovná jednotka nezbavuje zodpovednosti za vedenie účtovníctva, zostavenie a predloženie účtovnej závierky a za preukázateľnosť účtovníctva v rozsahu podľa tohto zákona. **Neevidovaným pohľadávok dane z nehnuteľnosti v skutočnej výške bol porušený § 7 ods. 2 písm. d) zákona o majetku obcí.** V aktuálnom roku 2024 odporúčam zosúladiť stavy vedené v účtovníctve so stavmi podľa programu DCOM a to najneskôr ku koncu kalendárneho roka, tak aby stavy ku dňu vykonania riadnej účtovnej závierky ako aj inventarizácie boli súladné. Zároveň odporúčam pri inventarizácií majetku, záväzkov a rozdielu majetku a záväzkov k 31.12.2024 prikladať zostavu nedoplatkov z DCOM k inventúrnemu súpisu účtu 319. Uvedené odporúčanie platí aj vo vzťahu k ostatným daniam a poplatkom za komunálny odpad, ktorý sa účtuje na účte 318.

Nedoplatky na dani za psa boli k 31.12.2023 vo výške 353,74 €. Najstaršie nedoplatky boli z roku 2015.

Pri dani z ubytovania obec neeviduje žiadne nedoplatky, avšak za rok 2023 nebolo poslané posledné štvrtročné oznámenie (ku dňu začatia kontroly) a teda nie je možné stanoviť výšku nedoplatku na dani z ubytovania. **V takomto prípade odporúčam postupovať v zmysle § 41b zákona o miestnych daniach, v zmysle ktorého obec ako správca dane vyzve platiteľa dane na splnenie oznamovacej povinnosti s lehotou na splnenie minimálne osem dní, následne po jej márnom uplynutí môže určiť daň podľa pomôcok¹.**

Nedoplatky z poplatku za komunálny odpad a drobný stavebný odpad k 31.12.2023 boli vo výške 12 177,37 € (stav podľa programu DCOM). Podľa predloženého stavu z účtovníctva (analytický účet 318028) obec nemá žiadne nedoplatky a naopak eviduje preplatky vo výške 5 458,58 €. **Neevidovaným pohľadávok z poplatku za komunálny odpad a drobný stavebný odpad bol porušený § 7 ods. 2 písm. d) zákona o majetku obcí.** Rovnako ako pri dani

¹ § 41b ods. 2 zákona o miestnych daniach:

Ak platiteľ dane nesplní oznamovaciu povinnosť ani na základe výzvy podľa odseku 1, obec zistí základ dane a určí daň podľa pomôcok. Základom dane pri určovaní dane podľa pomôcok je súčin ubytovacej kapacity zariadenia (počet lôžok) v čase určenia dane podľa pomôcok a počtu dní v kalendárnom roku, za ktoré si platiteľ dane nesplnil oznamovaciu povinnosť podľa § 41a. Na určovanie dane podľa pomôcok nemá vplyv vznik a zánik daňovej povinnosti podľa § 41.

z nehnuteľnosti aj tu odporúčam zosúladiť stav v účtovníctve so stavom podľa programu DCOM.

Pri celkovej kontrole evidencie daňových nedoplatkov bolo zistené, že obec eviduje daňové nedoplatky aj voči **zosnulým osobám**, pričom nebolo možné zistiť či si obec prihlásila svoju pohľadávku do dedičského konania, alebo uvedené opomenula. V zmysle § 84 ods. 1 písm. a) a b) daňového poriadku, platí že daňový nedoplatok zanikne dňom nadobudnutia právoplatnosti uznesenia súdu o tom, že dedičstvo pripadlo štátu, ak daňový dlžník zomrel, ako aj v prípade nadobudnutia právoplatnosti uznesenia súdu, ak daňový dlžník zomrel a súd zastavil dedičské konanie po tom, čo majetok nepatrnej hodnoty zanechaný poručiťelom vydal tomu, kto sa postaral o pohreb alebo ak zastavil konanie z dôvodu, že poručiťel nezanechal majetok. Podľa ods. 2 daňový nedoplatok tiež zaniká dňom právoplatnosti rozhodnutia správcu dane o zániku daňového nedoplatku, ak daňový nedoplatok alebo jeho časť správca dane nemohol uspokojiť od dedičov do výšky ceny nadobudnutého dedičstva (v uvedenom prípade je nutné rozhodnutie o zániku daňového nedoplatku). **Vzhľadom na uvedené odporúčam vykonať kontrolu všetkých daňových nedoplatkov, ktoré sa viažu na zosnulé osoby a v prípade ak nedošlo k uspokojeniu pohľadávky v dedičskom konaní vydať rozhodnutie o zániku daňového nedoplatku podľa § 84 ods. 2 písm. b) daňového poriadku, prípadne odpísať daňový nedoplatok podľa § 84 ods. 1 písm. a) a b) daňového poriadku. V prípade ak si obec neprihlásila pohľadávku do dedičského konania odporúčam uplatniť si pohľadávku u dedičov v zmysle § 470 Občianskeho zákonníka.**

Kontrola sa zamerala okrem iného aj na **zasielanie výziev na zaplatenie daňového nedoplatku podľa § 80 daňového poriadku**. Ako bolo v správe vyššie uvedené poslanie výzvy preukázateľným spôsobom má význam vo vzťahu k prerušeniu premlčacej lehoty a začatiu plynutia novej. Pri nedoplatkoch z poplatku za komunálny odpad a drobný stavebný odpad nebola ku kontrole predložená žiadna výzva. Podľa informácií od zamestnankyne sa uvedené výzvy v predchádzajúcom období nevyhotovovali, resp. nemá o tom vedomosť a výzvy s doručenkami neboli nájdené. **Uvedené znamená že všetky nedoplatky staršie ako 2017 vrátane, sú premlčané – celkový objem premlčaných pohľadávok k 31.12.2023 predstavuje 1 357,06 €.** Takýmto konaním bola porušená všeobecná povinnosť obce majetok obce zveľaďovať, chrániť a zhodnocovať a v zmysle § 7 ods. 2 písm. c) zákona o majetku obcí aj používať všetky právne prostriedky na ochranu majetku, vrátane včasného uplatňovania svojich práv alebo oprávnených záujmov pred príslušnými orgánmi. K 31.12.2024 sa premlčia všetky pohľadávky vzniknuté v roku 2018 a teda odporúčam preukázateľne doručiť výzvu všetkým daňovým dlžníkom a uvedené aj archivovať pre zabezpečenie nároku obce. Pri pohľadávkach dane z nehnuteľnosti bol stav rozdielny, nakoľko pri uvedenej dane sa výzvy v zásade posielali.

Kontrolou bolo ďalej zistené, že obec nejakým spôsobom nevyvíjala daňové nedoplatky, t. j. nevyužívala možnosti daňového exekučného konania ani vymáhanie prostredníctvom súdneho exekútora, rovnako ani nevyužila možnosť zriadenia záložného práva na zabezpečenie daňového nedoplatku. Uvedený stav je z dlhodobého hľadiska neudržateľný. Odporúčam vypracovať internú smernicu, ktorá by upravovala záväzné postupy a lehoty v ktorých sa musia

uskutočniť jednotlivé úkony a to za účelom zabezpečenia aby nedochádzalo k premlčaniu pohľadávok, a zároveň boli nedoplatky efektívne vymáhané.

V rámci kontroly bolo ďalej zistené, že obec nevyrubovala úrok z omeškania podľa § 156 daňového poriadku. Vyrubovať úrok z omeškania je povinnosťou správcu dane, čo vyplýva z formulácie § 156 ods. 1 daňového poriadku **Úrok z omeškania správcu dane vyrubí podľa odseku 2, ak daňový subjekt nezaplatí alebo neodvedie v ustanovenej lehote alebo v ustanovenej výške alebo v lehote alebo vo výške určenej v rozhodnutí správcu dane**

- a) daň alebo rozdiel dane,
- b) preddavok na daň,
- c) splátku dane,
- d) vybraný preddavok na daň,
- e) daň vybranú zrážkou,
- f) zrazenú sumu na zabezpečenie dane.

II. Nedaňové pohľadávky

Nedaňové pohľadávky obec účtovala na účte 318, účet 378 na účtovanie pohľadávok z nájomného obec nevyužíva. Stav na účte 318 k 31.12.2023 bol vo výške 35 995,63 €. Pri predložení rozpisu účtu, bolo zistené, že pri väčšine nájomcov nebol predpis nájomného za rok 2023 zaúčtovaný a teda platby nájomného sa vykazovali ako preplatky. Rovnako ani výška nedoplatkov nezodpovedala skutočnosti. Ku dňu kontroly nebola ukončená oprava stavov v účtovníctve. Kontrola vo vzťahu k nedaňovým nedoplatkom preto bolo možné vykonať vo všeobecnej rovine t. j. kontrola internej úpravy a interného nastavenia vymáhania pohľadávok. Uvedené je čiastočne upravené v zásadách hospodárenia a to konkrétne v čl. 28 kde sú uvedené dôvody pre trvalé alebo dočasné upustenie od vymáhania majetkových práv obce, a v čl. 4, kde je vymedzené ktorý orgán môže rozhodovať o upustení od vymáhania majetkových práv a do akej výšky.

Odporúčal by som však prijať internú smernicu resp. písomný pokyn zamestnancom, ktorý majú uvedenú agendu v pôsobnosti v ktorom by sa upravili záväzné postupy a termíny v ktorých sa musia jednotlivé kroky uskutočniť a to za účelom predchádzania premlčania a preklúzie práva. Uvedené platí rovnako pre daňové ako aj nedaňové pohľadávky obce. Ďalej odporúčam pri inventarizácii kontrolovať vždy aj plynutie premlčacej doby, t. j. vyhodnotiť kedy sa pohľadávka premlčí a či nie je nutné zo strany obce vykonať úkon smerujúci k uplatneniu pohľadávky.

ZHRNUTIE KONTROLNÝCH ZISTENÍ:

- Neevidovanie skutočnej výšky pohľadávok v účtovníctve.
- Nevyhotovovanie výziev na zaplatenie daňového nedoplatku podľa § 80 daňového poriadku.
- Nevyrubovanie úroku z omeškania.

ZHRNUTIE ODPORÚČANÍ:

- Zosúladiť stav evidencie pohľadávok z miestnych daní a poplatku za komunálny odpad a drobný stavebný odpad so stavom v programe DCOM.
- Priebežne kontrolovať súladnosť evidencie pohľadávok v účtovníctve a programe daní DCOM, minimálne však ku dňu vykonania riadnej účtovnej závierky.
- V prípade ak si platiteľ dane nesplní oznamovaciu povinnosť pri dani z ubytovania postupovať podľa § 41b zákona o miestnych daniach a určiť daň podľa pomôcok.
- Vykonať inventarizáciu daňových nedoplatkov, ktoré sa viažu na zosnulé osoby.
- Pravidelne – raz za rok, minimálne však jeden krát v premlčacej dobe zaslať výzvu na zaplatenie daňového nedoplatku.
- Využívať možnosti daňového exekučného konania ako aj zriadenia záložného práva.
- Vypracovať internú smernicu vo vzťahu k vymáhaniu nedoplatkov.
- Pri inventarizácií vždy kontrolovať aj plynutie premlčacej doby, t. j. vyhodnotiť kedy sa pohľadávka premlčí a či nie je nutné zo strany obce vykonať úkon smerujúci k uplatneniu pohľadávky.

Návrh správy bol vyhotovený dňa 5.6.2024.

Lehota na podanie námietok k zisteným nedostatkom a navrhnutým odporúčaniam bola do 12.6.2024. Kontrolovaný subjekt nepodal námietky k zisteným nedostatkom, navrhnutým odporúčaniam a ani k lehote na predloženie písomného zoznamu splnených opatrení.

Lehota na predloženie písomného zoznamu prijatých opatrení 25.6.2024.

Lehota na splnenie opatrení je do 27.8.2024.

V Hontianskych Nemciach dňa 13.6.2024

.....
Hlavný kontrolór obce Hontianske Nemce
JUDr. Marek Keller